

Emile Cartailhac †

W d. 25 listopada 1921 r. zmarł w Genewie w sędziwym wieku (77 lat) wielce zasłużony prehistoryk francuski prof. Emile Cartailhac. Już w r. 1867 dał się on poznać przez swe badania dolmenów w okol. Aveyron a w dwa lata później objął redakcję czasopisma prehistorycznego, założonego przez Gabriela de Mortilleta „Matériaux pour l'histoire primitive et naturelle de l'homme”. Pismo to pod dwudziestoletnim jego kierownictwem rozwinęło się wspaniale, stając się centralnym organem badań prehistorycznych. Z początkiem 1889 r. pismo to złączyło się z Revue d'ethnographie i z czasopismem L'Homme, wydawanem przez G. Mortilleta, przyjmując tytuł L'Anthropologie, pod którym dotąd wychodzi. W r. 1886 wydał Cartailhac w Paryżu cenną pracę o pradziejach półwyspu iberyjskiego pt. Les âges préhistoriques de l'Espagne et du Portugal, w r. 1889 osobną obszerną pracę poświęcił też ciekawym zabytkom archeologicznym na Balearach. Dzieło jego syntetyczne pt. La France préhistorique (Paryż, 1896) doczekało się kilku wydań i stanowi do dziś najlepszy podręcznik prehistorji francuskiej. Szczególnie jednak rozślawiła imię Cartailhaca wspaniała publikacja malowideł jaskiniowych hiszpańskich w Altamirze, pochodzących z młodszego paleolitu, wydana wspólnie z H. Breuil'em w r. 1906 kosztem ks. Monaco pt. La Caverne d'Altamira à Santillane près Santander. Dzieło to zawierające 205 rycin w tekście i 37 tablic, częściowo barwnych, stanowi dotąd główną podstawę wiadomości naszych o bogatym malarstwie ściennym starszej epoki kamiennej. Zasługą Cartailhac'a jest m. i. także zainicjowanie międzynarodowych kongresów archeologicznych, w których stale uczestniczył jako jeden z najgorliwszych członków i organizatorów. Obok pracy naukowej znajdował jeszcze

czas na zajmowanie się muzeum w Tuluzie, które zawdzięcza mu w niemałej mierze wspaniałe swój rozwój, poza tem zaś od r. 1886 począwszy rozpoczął również działalność pedagogiczną w Faculté des sciences w Tuluzie, a od kilku lat, gdy prehistorja została nareszcie dopuszczona we Francji jako przedmiot egzaminów w uniwersytetach, był profesorem tego przedmiotu w uniwersytecie tuluskim.

Catailhac także jako człowiek odznaczał się bardzo sympatycznymi rysami. Naukę kochał gorąco i pracował dla niej z oddaniem wszystkich sił. Stale nazywał się żartobliwie „starym studentem”, ponieważ — mimo późnego wieku i olbrzymiej swej erudycji — nie zaniedbywał żadnej sposobności, aby douczyć się czegoś nowego. Na krótko przed śmiercią wybrał się z serją odczytów o prehistorji do Genewy, na zaproszenie uniwersytetu tamtejszego. W dniu 21 listopada 1921 miał wykład, przyjęty z ogromnym entuzjazmem przez słuchaczy. Dnia następnego, będąc w gościnie u przyjaciela swego, Eug. Pittarda, padł nagle na ziemię, tknięty paralizem mózgowym i nie odzyskawszy już przytomności, zmarł 25 listopada. Cartailhac zeszedł ze świata w pełni sił intelektualnych i fizycznych, pozostawiając po sobie pamięć szlachetnego człowieka i bardzo wybitnego pracownika naukowego. Śmierć jego obok zgonu Monteliusa jest bodaj najpoważniejszą stratą dla naszej nauki w roku ubiegłym.